

godt, men ikke godt nok

SOCIALDEMOKRATERNE HAR SKÆRPET den kritiske tone over for videnskabsministeren forud for næste års evaluering af universitetsloven. Men ikke nok, mener DM's formand, der frygter, at de ansatte holdes ude af evalueringen.

af Thomas Bøttcher · tb@dm.dk foto: Scanpix

Presset på videnskabsminister Helge Sander (V) for at løsne op for kontrollen med universiteterne vokser. DM har klaget til UNESCO, og mere end 5.000 personer – halvdelen af dem forskere ved universiteterne – har skrevet under på en erklæring for en ændring af universitetsloven.

Senest har Socialdemokraterne – regeringens forligspartner på universitetsområdet – fulgt trop og kritiseret Helge Sander for at udøve stram kontrol og detailregulere universiteterne. Partiet kræver, at den kommende evaluering af loven resulterer i en "regelsanering" af hele universitetsområdet.

"Der står i loven, at der skal være mindre statslig styring af universiteterne. På flere punkter har regeringen imidlertid fulgt op på loven med tæt kontrol og

ideologiske indgreb. Det skal der gøres op med, og derfor skal vi have en regelsanering", siger Kristen Brosbøl, Socialdemokraternes forskningsordfører. Hun peger blandt andet på optagelsesregler, eksamensformer og løn- og ansættelsesforhold som områder, hvor ministeren reelt har ophævet selvbestemmelsen.

Ikke imponeret

DM's formand, Ingrid Stage, er ikke imponeret over kritikken. Den er ikke tydelig nok, mener hun. Især ikke, når det gælder spørgsmålet om forskningsfrihed.

"Problemet er, at selve loven ikke sikrer den individuelle forskningsfrihed tilstrækkeligt, så det er ikke nok at tale om regelsanering. Socialdemokraterne burde snarere sige, at hvis evalueringen på nogen

måde indikerer, at der er problemer med forskningsfriheden, så skal loven justeres".

Spørgsmålet om forskningsfrihed er et helt afgørende punkt i DM's klage til UNESCO. Ifølge klagen fjerner universitetsloven i praksis forskningsfriheden, blandt andet fordi institutlederne ved hjælp af den såkaldte "instruktionsbeføjelse" kan pålægge forskerne bestemte arbejdsopgaver. Ligeledes er forskerne ifølge loven bundet af de strategiske rammer, som universitetet har fastlagt.

Også Sune Auken, lektor ved Københavns Universitet og en af initiativtagerne til underskriftsindsamlingen for en ændring af loven, mener, at forskningsfriheden er blevet indskrænket i universitetsloven. Det sænker kvaliteten af universiteternes forskning.

"Ved at flytte magten over forskningen op på et administrationsniveau og væk fra dem, der ved noget om spørgsmålene, bliver det kun den forskning, der lige nu og her kan gøre sig synlig over for den bevillende myndighed, der nyder fremme. En lang række emner, der måske for udenforstående virker kontroversielle eller obskure, druknes, fordi forskningsadministratorerne ikke kan genkende det, der er vigtigt, eller simpelthen fordi forskerne holder sig fra det af frygt for ikke at kunne få projekterne igennem".

Blot en enkelt tilføjelse

Kirsten Brosbøl mener ikke, at loven underminerer hverken forskningsfriheden eller kvaliteten af forskningen. Alligevel skal evalueringen ifølge hende undersøge problemstillingen.

"Det er understreget i loven, at der skal være forskningsfrihed. Derfor nytter det jo ikke noget, hvis konsekvensen af loven



Socialdemokraternes forskningsordfører, Kirsten Brosbøl, kræver en regelsanering af hele universitetsområdet, og at regeringen løsner det stramme greb om universiteterne. DM mener, at hun også burde interessere sig for forskningsfriheden.

Underskrifter for en bedre forskningspolitik

Over 5.000 personer har skrevet under på en erklæring, der opfordrer til at ændre universitetsloven fra 2003. Kravene lyder:

- Sikring af adgangen til højere uddannelse uanset økonomisk formåen. Vi kræver derfor en skærpet lov mod brugerbetaling.
- Indførelse af en styreform på universiteterne, der bygger på principper om selvstyre og akademisk frihed. Dette indebærer en styrelsesordning, der tildeler reel magt over universitetets anliggender til demokratisk valgte organer med repræsentation fra alle grupper af ansatte og studerende.
- Fuld forskningsfrihed under ansvar for den enkelte forsker såvel som for institutionen som helhed. Friheden skal gælde valg af emner, hypoteser, metoder og publicering.
- Sikring af de nødvendige ressourcer til at opretholde en forskning, der ikke er afhængig af velvilje fra eksterne fonde, politikere og private virksomheder for at kunne eksistere og udvikle sig.
- Sikring af forskningsbaseret undervisning og af universiteternes frihed til at udbyde undervisning og uddannelser inden for alle videnskabelige emner.



“De mange underskrivere af erklæringen for en bedre forskningspolitik tyder på, at der er noget, der er helt dysfunktionelt på universiteterne”, siger Sune Auken, en af initiativtagerne til underskriftsindsamlingen.

er, at der alligevel ikke er det. Så hvis evalueringen viser, at der er eksempler på, at forskerne har fået indskrænket deres frihed, er det selvfølgelig noget, vi må tage alvorligt”.

Ingrid Stage tror dog, det er de færreste, der ønsker at stå frem med en direkte kritik af deres ledere.

“Det bliver ikke nemt at finde forskere, der er villige til at stå frem og sige, at deres leder har ødelagt deres forskningsfrihed eller presset dem væk fra deres forskningsområde. For når man er kørt ud på et sidespor, kan alternativet jo let blive, at man slet ikke har noget arbejde”, siger hun.

DM’s formand er desuden bange for, at evalueringen vil gå helt uden om de

ansatte. Socialdemokraterne har fået regeringens ord for, at det bliver en uafhængig evaluering, men det er ikke nogen garanti mod en overfladisk evaluering, mener Ingrid Stage.

“Jeg tror, der er stor risiko for, at det bliver en OECD-evaluering med rundture til universiteterne, men hvor man kun lytter til institutlederne, der selvfølgelig ikke vil sige, at de knægter deres ansattes forskningsfrihed. Hvis Socialdemokraterne virkelig mener, at de vil undersøge forskningsfriheden, så skal de også sikre, at de menige forskere bliver spurgt”.

Tvivlen om, hvorvidt loven i praksis afskaffer forskningsfriheden, kan dog elimineres med en enkelt tilføjelse til loven, mener Ingrid Stage.

“Hvis forskningsfriheden først træder i kraft, når de 37 timer er brugt på opgaver, som ledelsen har pålagt forskeren, så forbliver friheden jo en teoretisk mulighed. Derfor skal man bare tilføje en enkelt sætning til loven, nemlig at der skal være tid til selvvalgt forskning”, siger hun. “Det er jo ikke sådan, at vi siger, at man skal bruge al den tid, man vil. Men selv Videnskabsministeriets embedsmænd har anerkendt, at det er en overtrædelse af reglerne, hvis der ikke er tid tilbage til selvvalgt forskning”.

Læs også artiklerne side 20-25 og kronikken på side 28-29.

DM’s klage til UNESCO

DM har indgivet en formel klage til FN over Danmarks manglende overholdelse af de internationale standarder i UNESCOs anbefalinger om akademisk frihed og rettigheder for universitetsansatte.

Ifølge klagen lever den danske universitetslov fra 2003 ikke op til anbefalingerne på flere punkter:

Forskningsfriheden er ikke tilstrækkeligt sikret. Den undermineres i loven, af udviklingskontrakterne og af de strategiske forskningsrammer.

Reel medarbejderindflydelse er afskaffet. Beslutninger – også om faglige forhold – træffes af administratorer, politikere og eksterne bestyrelsesmedlemmer.

Universiteternes frihed undergraves af stram politisk kontrol og detailregulering.